

Iedere dag BBBeter

Verkiezings- programma

De Fryske Marren

**GEMEENTE
RAADS
VERKIEZINGEN
18.3.26**

Iedere dag BBBeter

Onze kernwaarden

BBB is de partij van en voor de regio. We zetten ons in voor een leefbaar De Fryske Marren waarin iedere inwoner zich thuis voelt. Waar we samen wonen, werken en recreëren en we trots zijn op onze cultuur en tradities. Dit doen we altijd vanuit onze kernwaarden:

Noaberschap

Er voor elkaar zijn is vanzelfsprekend.

We kijken naar elkaar om.

We zijn er voor álle inwoners van Nederland en laten niemand achter.

Gulden regel

Wat u niet wil dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet.

We behandelen de ander zoals je zelf behandeld wilt worden.

We hebben en vragen respect voor andermans mening en bezit.

Iedereen is gelijkwaardig.

Authentiek

We blijven onszelf, doen gewoon, zijn positief (het glas is halfvol) en staan open.

We houden van humor.

Zijn niet arrogant, oftewel geen spatjes.

We kijken bij kritiek niet alleen in de verrekijker, maar ook in de spiegel.

Niet te groot om fouten toe te geven.

We zijn trots op wie we zijn en waar we vandaan komen.

Professioneel

We kijken vooruit, naar de lange(re) termijn.

We zijn ons bewust van onze stijl & houding.

En stellen het algemeen belang boven het persoonlijk belang.

Inhoudsopgave

Onze kernwaarden	2
Inhoudsopgave	3
Voorwoord	4
Samen leefbaar houden	4
Balans en mienskip	4
Duidelijke keuzes	4
Iedere regio telt!	5
Wat dit concreet betekent	5
Onze deur staat altijd open	5
Leefbaarheid	6
Wonen	7
Sociaal Domein	8
Jeugdzorg	9
Onderwijs	10
Ruimtelijke Ordening	11
Economie en Ondernemen, Platteland en Water	12
Lokale economie en ondernemerschap	12
Vestigingsklimaat en bedrijvigheid	12
Regeldruk en balans	13
Een leefbaar platteland is topprioriteit	13
Waterkwaliteit en toezicht	14
Klimaat en Duurzaamheid	15
Veiligheid en Handhaving	16
Asiel en Migratie	17
Gemeentelijke Financiën	18
Bestuurscultuur en Participatie	19

Voorwoord

De Fryske Marren is ons thuis. Hier kennen we elkaar, hier steken we de handen uit de mouwen en hier bouwen we samen aan de toekomst. Hier wonen, werken en recreëren we. Wy binne Grutsk! op ús gemeente!

Samen leefbaar houden

BBB zet zich in voor een leefbaar De Fryske Marren, waar iedereen zich thuis voelt. We zorgen samen goed voor onze omgeving én voor elkaar. Mensen krijgen de ruimte om verantwoordelijkheid te nemen voor hun leven, werk en buurt. Daarbij zijn gezond verstand en vertrouwen leidend in beleid. Betutteling hoort daar niet bij.

Balans en mienskip

Wij willen een goede balans: tussen woonkernen en platteland, inwoners en overheid, regels en de werkelijkheid. Niet door mensen in hokjes of doelgroepen te plaatsen, maar door uit te gaan van kracht, betrokkenheid en mienskip. We bieden de springplank voor wie vooruit wil en het vangnet voor wie steun nodig heeft. Gemeenschappelijke initiatieven die door burgers worden aangedragen moeten waar mogelijk met gezond verstand de ruimte krijgen om verder ontwikkeld te worden.

Duidelijke keuzes

Iedere dag BBBeter vraagt om het maken van duidelijke keuzes. BBB De Fryske Marren neemt die verantwoordelijkheid: transparant, onderbouwd, in overleg met betrokken partijen en altijd in het belang van de leefbaarheid. Daarbij houden we vast aan onze kernwaarden: mienskip, de gulden regel, authenticiteit en professionaliteit.

Iedere regio telt!

BBB is de partij van de regio. We werken in korte lijnen en begrijpelijke taal, samen met inwoners, organisaties én met onze vertegenwoordigers in provincies, waterschappen, Den Haag en Europa. Zo zorgen we dat De Fryske Marren mee kan praten en profiteren.

Wat dit concreet betekent

Wat dit concreet betekent voor De Fryske Marren lees je in dit programma. Daarin benoemen we de aandachtspunten die hier écht leven en waar wij samen met jou aan willen werken.

Onze deur staat altijd open

Tot slot. Als er iets speelt in jouw omgeving staan wij klaar om te luisteren. BBB De Fryske Marren is altijd dichtbij en bereikbaar.

Leefbaarheid

Visie

BBB bestaat om alle inwoners een leefbaar De Fryske Marren te helpen ervaren. Houding en gedrag volgens het BBB-noaberschap is daarvoor een belangrijk uitgangspunt. Je kijkt om naar de mensen en de omgeving waarin je woont, werkt en recreëert, door deze te koesteren en er samen goed voor te zorgen, net als voor elkaar. Dat begint met verbinding tussen inwoners, waarbij we inzetten op sterke en leefbare dorpen, wijken en buurten, met voldoende voorzieningen en ontmoetingsplekken. De gemeente ondersteunt en faciliteert initiatieven van inwoners die bijdragen aan de sociale verbinding. BBB staat voor minder regeldruk en meer vertrouwen.

- **Voorzieningen behouden.** Voorzieningen zoals winkels, sportfaciliteiten, medische zorg, dorpshuizen en scholen in buurten en wijken behouden we waar mogelijk.
- **Culturele identiteit koesteren.** We koesteren onze culturele identiteit en tradities en faciliteren activiteiten die hieraan bijdragen, zoals een dorpsfeest, corso's, openluchttheater, cross en keuringen. Tradities verbinden onze dorpen, wijken en buurten.
- **Stimuleer verbinding tussen inwoners.** Kleine organisaties en lokale initiatieven zoals een repair café of een lokale kledingbank helpen mee aan de verbinding tussen inwoners. Een gezonde wijkaanpak stimuleert mensen om bij elkaar te komen en gezamenlijk bijvoorbeeld wijktuinen te onderhouden. Het eigen geproduceerde voedsel dient dan als beloning.
- **Iedereen kan sporten.** We vinden het belangrijk dat iedereen in De Fryske Marren kan sporten.
- **Toegankelijk sporten.** We vinden het belangrijk dat sportcomplexen en zwembaden toegankelijk blijven, zodat een gezonde levensstijl onderdeel blijft van de gemeenschap.
- **Stimuleer verenigingsleven.** Een bloeiend verenigingsleven is belangrijk voor De Fryske Marren, de gemeente draagt hieraan bij met laagdrempelige subsidies en waar mogelijk praktische ondersteuning.
- **Gezond energienetwerk.** BBB De Fryske Marren pleit voor een gezond energienetwerk, denk bijvoorbeeld aan de (mogelijk) nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding van TenneT met Oudehaske als een belangrijk knooppunt. Dit schept mogelijkheden voor ondernemers om zich te kunnen vestigen en geeft ruimte voor uitbreiding van woonruimte bij de dorpen, bijvoorbeeld een straatje erbij.
- **Gaswinning in de regio Woudsend/Follenga.** De effecten van de gaswinning tussen Follenga en Woudsend zijn nog onbekend. Er zijn zorgen over de mogelijke schade aan woningen en bedrijfspanden. Dit naast de nog onbekende effecten die hun uitwerking hebben op het landschap zelf. BBB De Fryske Marren wil geen nieuwe situatie zoals die ontstaan is in Groningen.

Wonen

Visie

BBB De Fryske Marren heeft oog voor de mens achter de woningzoekende. We willen snel en betaalbaar bouwen voor starters, gezinnen en ouderen, met oog voor leefbaarheid, eigen regie en ons lokale karakter in De Fryske Marren. Door slim te bouwen en beter gebruik te maken van bestaande ruimte, bouwen we aan een gemeente waar iedereen zich écht thuis kan voelen. Wie al een lokale binding met De Fryske Marren heeft, krijgt wat ons betreft prioriteit om in de gemeente te wonen.

Woningen die passen in de omgeving. Wij willen huizen bouwen die goed passen in de buurt en bij de grootte van de gemeenschap. In grote dragende kernen bouwen we, indien mogelijk, groot en kiezen we voor optopping, want daar is ruimte en een infrastructuur voor grotere woningbouwprojecten. In kleine kernen bouwen we klein en zorgvuldig. In elke kern of wijk één straatje erbij, zodat het dorp zijn karakter behoudt.

Slim ruimtegebruik. We moeten bestaande woningen en gebouwen beter en flexibeler gebruiken, bijvoorbeeld omvormen van (agrarische) leegstaande gebouwen, splitsen van woningen of een familiewoning op eigen terrein.

Snelle en betere woningbouw. BBB wil meer huizen bouwen en dit sneller doen. Versnel het vergunningsproces waar mogelijk en maak de aanvraag eenvoudiger. Bezwaarprocedures moeten sneller en met prioriteit doorlopen worden. We zetten in op fabrieksmatige woningbouw om te versnellen.

Betaalbare woningen voor iedereen. We streven naar een goede mix van koopwoningen, middenhuur en sociale huur. Zo zorgen we voor een evenwichtige buurt, waarin mensen met verschillende inkomens en achtergronden samenleven.

Voorrang bij de toewijzing woningen. Woningen worden in eerste instantie toegewezen aan mensen met een sterke lokale binding, we pleiten daarom voor een passend beleid bij de toewijzing van sociale huur en de verkoop van nieuwbouwprojecten. BBB De Fryske Marren zet de Huisvestingswet uit 2014 in om ervoor te zorgen dat statushouders geen voorrang krijgen bij de toewijzing van woningen.

Wonen in een vertrouwde omgeving. Ouderen moeten dichtbij hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Daarom zetten we in op voldoende ouderenwoningen en kleinschalige woon-zorgcentra in buurten.

Een wijk voor een naburige gemeente erbij. De geplande te bouwen woonwijk Heerenveen-West is een uitbreidingslocatie van Heerenveen. Hiervoor is een grenscorrectie nodig. Bewoners mogen inspraak leveren wat ze vinden van de bufferzones, verkeersroutes etc.

Sociaal Domein

Visie

De mens centraal en niet het zorgsysteem. BBB De Fryske Marren staat voor een benadering van zorg, welzijn en ondersteuning die begint bij het zien van de mens. Zorg moet dichtbij en laagdrempelig zijn. Het sociaal domein krijgt de ruimte om te doen wat werkt. We kijken naar de behoefte van onze inwoners en houden binnen het sociaal domein niet star vast aan potjes of budgetten. Dat betekent regels die ondersteunen in plaats van beperken. Vertrouwen in inwoners, zorgverleners en vrijwilligers is het vertrekpunt. We geloven dat inzetten op preventieve zorg, grotere problemen kan voorkomen.

- Zorggeld naar de praktijk, niet naar papier.** BBB kiest voor eenvoudige en doelgerichte zorg. Geen dure structuren, maar praktische oplossingen. Minder administratie, meer mensen in de praktijk. Wat echt nodig is, moet gewoon kunnen.
- Maatwerk als standaard.** We durven flexibel om te gaan met budgetten, kijken naar de behoeften van onze inwoners en leveren daarvoor maatwerk.
- Vertrouwen en ruimte voor professionals.** De gemeente stelt een budget vast om in uitzonderlijke gevallen te kunnen afwijken van de regels.
- Zorg versnellen.** We erkennen dat er bij veel zorgaanbieders wachtlijsten zijn. We zien naar elkaar om, en indien nodig wijken we uit naar zorgaanbieders buiten de eigen regio en/of gemeente als onze inwoners daar sneller geholpen worden.
- Vast contact.** We verminderen het aantal loketten en gaan voor meer persoonlijke aandacht. We kiezen voor één contactpersoon en één plan per huishouden.
- Meer steun voor mantelzorgers.** Als mantelzorg te zwaar wordt, is er hulp beschikbaar, zonder schuldgevoel.
- Geen onnodige herindicaties.** Bij blijvende beperkingen zijn herindicaties vaak stressvol en een onnodige belasting van de medewerkers van het sociaal domein. We schrappen de gevallen waarin vooraf duidelijk is dat zorg blijvend nodig is, om stress en kosten te besparen.
- Voor elkaar zorgen.** Met elkaar stimuleren we dat we gezond eten, meer bewegen, jong en oud, en elkaar vaker ontmoeten. Dat stimuleert de gemeente.
- Preventie is essentieel.** We zetten in op preventie om het welzijn van inwoners te versterken en kosten in het sociaal domein te beperken. Daarom steunen we initiatieven zoals jongerenwerk, inloop voor ouderen en buurt- en dorpshuizen.
- Suicidepreventie.** We zien naar elkaar om en we stellen in De Fryske Marren een suicidepreventiecoördinator aan, zodat ook onze kwetsbaarste inwoners de weg naar passende hulp weten te vinden.

Jeugdzorg

Visie

Goede jeugdzorg begint niet bij een hulpvraag, maar bij een buurt die oplet. Jongeren verdienen geen systeem, maar echte aandacht. BBB Berkelland wil terug naar een samenleving waarin we omkijken naar elkaar. Waar professionals worden vertrouwd, kinderen worden gehoord, en de gemeenschap weer een rol speelt in opvoeding en ondersteuning. Niet elke tegenslag is een diagnose. Niet elk kind heeft jeugdzorg nodig, maar gezinnen die vastlopen hebben recht op hulp; laagdrempelig, dichtbij en zonder schaamte. We zorgen voor kortdurende ondersteuning waar mogelijk, intensieve gespecialiseerde jeugdzorg wanneer nodig.

Vaste aanspreekpunten en vroegtijdige signalering. Kinderen in de jeugdzorg zeggen vaak dat ze zich niet gehoord voelen. Dat moet anders. Elk kind moet weten bij wie hij of zij terecht kan. Of het nu gaat om zorgen thuis, op school of in de instelling. Daarom willen we vaste aanspreekpunten op school, bij het wijkteam of een jongerenhub. Daar kunnen kinderen veilig praten. Zo kunnen problemen eerder worden gezien en opgelost.

Blijf in contact tijdens wachttijden. Kinderen en ouders op een wachtlijst mogen zich niet alleen voelen. Gemeenten moeten contact houden met gezinnen die wachten op hulp. Denk aan updates, tips of steun uit de buurt. Zo blijven we in verbinding en voorkomen we dat problemen erger worden.

Hulp begint in de buurt. We zorgen voor sterke wijkteams en jongerenhubs. Daar kunnen kinderen en ouders makkelijk binnenlopen voor hulp. Zo voorkomen we dat problemen groter worden. Deze teams werken samen met scholen, sportclubs en huisartsen. Dichtbij en vertrouwd.

Geef professionals de ruimte. Jeugdprofessionals weten wat er nodig is. Zij verdienen ons vertrouwen. Minder tijd aan papierwerk, meer tijd voor kinderen en gezinnen. Wij kiezen voor vakmanschap. Geef professionals de ruimte om te doen wat werkt – over organisatiegrenzen heen en De Fryske Marren stelt een budget vast om in uitzonderlijke gevallen te kunnen afwijken van de regels.

Onderwijs

Visie

Goed en passend onderwijs is een basisrecht voor ieder kind. BBB De Fryske Marren wil dat kinderen zoveel mogelijk basisonderwijs kunnen volgen in hun eigen wijk of dorp. Scholen zijn belangrijke ontmoetingsplekken. Ze versterken de samenhang in wijk en dorp en dragen bij aan een leefbare buurt en/of kern. Daarom zetten we ons in voor bereikbare en toekomstbestendige scholen.

- **Passend onderwijs dichtbij.** Passend onderwijs bieden we het liefst dicht bij huis. Als dat niet kan, is de gemeente verantwoordelijk voor het regelen van goed vervoer. Dat doen we bij voorkeur via vrijwilligers of lokale vervoerders en met zo kort mogelijke ritten.
- **Leerling centraal.** We zetten de leerling centraal en combineren budgetten vanuit de Jeugdwet en Passend Onderwijs. Zo zorgen we voor een passende plek voor ieder kind en voorkomen we voortijdig schoolverlaten.
- **Sterke samenwerking voor jeugd.** We werken nauw samen met scholen en bieden goede preventieve jeugdzorg op school, bijvoorbeeld via schoolmaatschappelijk werk, preventie-medewerkers en jongerenwerkers.
- **Groene en veilige schoolpleinen.** We stimuleren aantrekkelijke en groene schoolpleinen waar kinderen kunnen spelen en leren.

Ruimtelijke Ordening

Visie

Voor BBB De Fryske Marren is het essentieel om slim om te gaan met de beschikbare ruimte. Dat betekent dat we logisch nadenken over welke voorzieningen we op welke plaats willen. We richten de ruimte slim en duurzaam in, met oog voor mensen, natuur en toekomst. Zo bouwen we aan een gemeente waar iedereen mee kan doen.

Ruimte slim gebruiken. We gaan efficiënt en effectief om met de beschikbare ruimte die we hebben en stemmen de indeling in de ruimte af op wat mensen nodig hebben.

Groennorm. We willen, bij nieuwbouwprojecten, zoveel als mogelijk de groennorm 3-30-300 bereiken. Ofwel:

3 : iedereen moet vanuit zijn woning minimaal 3 bomen kunnen zien.

30 : een minimale boom kroonbedekking welke zorgt voor schaduw in buurten van 30%

300 : iedereen zou op 300 meter wandelafstand van zijn woning een groene verblijfsplek of park moeten hebben.

Verkeersveiligheid heeft prioriteit. BBB maakt van verkeersveiligheid een prioriteit, vooral voor kinderen, ouderen en fietsers. We nemen signalen van inwoners, bedrijven en instellingen serieus en zorgen voor veilige oversteekplaatsen, goede fietspaden en maatregelen die het verkeer vertragen waar dat nodig is. Zo maken we onze straten veiliger voor iedereen.

Logische beslissingen in de openbare ruimte. Het luisteren naar zorgen, ideeën en vragen van inwoners over de bereikbaarheid, noodroutes en leefbaarheid van De Fryske Marren is belangrijk. Bijvoorbeeld over de problemen die kunnen ontstaan tijdens de vervanging van de brug bij Spannenburg.

Economie en Ondernemen, Platteland en Water

Visie

BBB De Fryske Marren staat voor een sterke lokale economie waarin ondernemers de ruimte krijgen om te ondernemen en bij te dragen aan werkgelegenheid, leefbaarheid en voedselvoorziening. De gemeente moet hen ondersteunen met minder regels, meer vertrouwen en ruimte voor groei en innovatie. Zo houden we De Fryske Marren vitaal.

Lokale economie en ondernemerschap

- BBB steunt lokale ondernemers.** Lokaal ondernemen verbindt en is duurzaam. We zijn trots op onze bedrijven!
- Grutsk op onze boeren.** BBB De Fryske Marren is 'grutsk' op haar boeren, tuinders en vissers. Dankzij hen staat De Fryske Marren bij uitstek te boek als landbouwgemeente. Het sociale en economische belang van de landbouw is zeer groot in Fryslân, maar zeker in onze eigen gemeente ten opzichte van de rest van Nederland. Zo biedt de landbouwsector in Fryslân een directe werkgelegenheid aan ruim dertigduizend mensen, dat is maar liefst tien procent van alle Fryske werkenden. Lokaal ondernemen verbindt en is duurzaam. Wij zijn trots op onze bedrijven!
- Lokaal inkopen.** De gemeentelijke organisatie koopt producten en diensten bij voorkeur lokaal in en maakt daarbij indien nodig gebruik van een roulatiesysteem zodat meer ondernemers aan bod komen.
- Stimuleren samenwerking ondernemers.** Ondernemersverenigingen en BIZzen (bedrijve-investeringszones) dragen bij aan een attractief en veilig winkelgebied en worden bijgestaan met raad en daad.

Vestigingsklimaat en bedrijvigheid

- Lokaal vestigen is aantrekkelijk.** BBB wil een aantrekkelijk vestigingsklimaat behouden en versterken door bijvoorbeeld initiatieven om de winkelstraat bruisend te houden, BIZ op te plussen, locaties beschikbaar te stellen voor bedrijven(terreinen) en deze bereikbaar te houden.
- Wonen, natuur en bedrijvigheid op elkaar afstemmen.** In overleg met elkaar bekijken waar welke functies het beste kunnen plaatsvinden. En hoe we iets meer verdraagzaam kunnen zijn tegenover elkaar. Indien bedrijven verplaatst willen worden naar een passender locatie, worden zij ondersteund.

Gewasbescherming binnen de gemeente. BBB De Fryske Marren wil dat inwoners veilig in de gemeente kunnen wonen. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan een storende factor zijn. BBB De Fryske Marren wil op basis van metingen en wetenschappelijke onderbouwing adequaat handelen op mogelijke gevolgen hiervan.

Regeldruk en balans

BBB voorkomt onnodige lokale regels. Ondernemers en inwoners mogen niet vastlopen op lokale regels die weinig opleveren voor mens of milieu.

Boer en agrarische sector waarborgen. Ondanks de enorme bijdragen voelen de boeren en tuinders zich steeds meer miskend, omdat de algemene waardering voor de landbouwsector onder druk staat. Dat komt vooral door herhalende negatieve framing, die aangewakkerd wordt door organisaties en instanties die de landbouw liever uit Nederland ziet verdwijnen. In combinatie met een toenemende wet en regelgeving tegen de boer leidt dit ertoe dat het plezier en de lust om verder te ondernemen en te ontwikkelen afneemt. BBB De Fryske Marren wil juist de plek van de boer en de agrarische sector waarborgen, aangezien de boeren en de sector essentieel onderdeel zijn van onze maatschappij en plattelandscultuur.

Ruimte voor feest en traditie. We beschermen de ruimte voor recreatie, evenementen en tradities. Daarbij willen we dat vergunningen voor bijvoorbeeld een (dorps)feest, markt, cultureel evenement niet onnodig ingewikkeld of streng zijn. Wat altijd mocht, moet niet zomaar ineens verboden worden.

Een leefbaar platteland is topprioriteit

Leefbaar buitengebied. We zetten ons actief in om het buitengebied leefbaar, goed onderhouden en vitaal te houden, met voldoende voorzieningen, woningaanbod en bereikbaarheid met respect voor de authentieke omgeving. De boer is als ondernemer drager van het buitengebied.

Zorgvuldig omgaan met de natuur. Al het natuurschoon wat onze gemeente herbergt staat in nauw verband met onze leefomgeving, de land- en tuinbouwsector en de recreatiesector. Voor de gemeente is er een duidelijke bevoegdheid weggelegd om zorgvuldig om te gaan met de aanwezige natuur. We zetten ons actief in om het buitengebied leefbaar, goed onderhouden en vitaal te houden, met voldoende voorzieningen, woningaanbod en bereikbaarheid met respect voor de authentieke omgeving. De boer is als ondernemer drager van het buitengebied.

- Natuurlijk beheer van bermen en groenstroken.** De Fryske Marren maait alleen waar dit nodig is voor veiligheid of agrarisch gebruik en kiest verder voor ecologisch beheer.
- De boer zorgt voor leefbaarheid.** Naast genoemde sociaaleconomische belangen, draagt de boer ook een grote steen bij aan de leefbaarheid van ons gemeentelijke platteland. Denk hierbij aan natuurbeheer, weidevogel beheer, waterbeheer, verenigingsleven, energievoorziening en educatie. Ook binnen onze gemeente is de biodiversiteit groot en belangrijk voor de samenleving. De Fryske Marren maait alleen waar dit nodig is voor veiligheid of agrarisch gebruik en kiest verder voor ecologisch beheer, mits rekening wordt gehouden ongewenste onkruid uitzaaiing op percelen van derden.
- Natuurbeleid en natuurbeheer.** BBB De Fryske Marren is van mening dat het natuurbeleid en natuurbeheer samen moeten gaan met agrarische en recreatieve activiteiten. Er moet een juiste balans komen tussen beschermen, beleven en benutten van de natuur, want de natuur in onze provincie is niet een opzichzelfstaand 'systeem'. Daarbij is ons uitgangspunt dat natuur niet moet concurreren met voedselproductie. Voor het beheer van de natuur zien we een grotere rol voor boeren en agrarische collectieven weggelegd, want het meest efficiënte natuurbeheer is agrarisch natuurbeheer.
- Biodiversiteit.** We hechten waarde aan het bevorderen van de biodiversiteit en het bodemleven. Een gezonde bodem is namelijk voor alle Friezen van belang, ongeacht of je boer of burger bent, want vaak wordt vergeten dat gezond en eerlijk voedsel begint bij een gezonde en vruchtbare bodem. Het is dus belangrijk om de bodem de zorg te geven die het verdient en hier staan boeren, maar ook burgers aan de lat. Bij het versterken van de biodiversiteit zien we niet alleen mogelijkheden bij natuurbeheerders en landbouwers, maar bij een ieder met een stuk(je) buitenruimte in steden en dorpen. Met meer groen in bebouwd gebied.

Waterkwaliteit en toezicht

- Aanpak watervervuiling bij de bron.** We verbeteren riooloverstorten om vervuiling bij regen te voorkomen. Ook andere bronnen van watervervuiling worden gericht aangepakt.
- We verbeteren riooloverstorten, liefst door aansluiting op rioolstelsel, om vervuiling bij regen te voorkomen.** Ook andere bronnen van watervervuiling worden gericht aangepakt. Extra voorlichting richting de burger over wat er allemaal in het riool verdwijnt, bijv. fipronil uit vlooiensband, mierenlokdoosjes, etc., en wat wellicht ook anders kan. Hierbij streven we naar een waterbeheer dat rekening houdt met de belangen van de land en tuinbouw, recreatie en natuur.

Klimaat en Duurzaamheid

Visie

BBB De Fryske Marren kiest voor realistische duurzaamheid. Wie rood staat kan niet groen doen. Duurzaamheid moet praktisch, haalbaar en betaalbaar zijn én gedragen worden door inwoners en bedrijven. Wij geloven in lokale oplossingen die werken voor mens, natuur én economie. Geen dwang of dure, onhaalbare plannen, maar doen wat werkt. De gemeente heeft hierin een belangrijke rol als ondersteuner en aanjager. We bouwen samen aan een leefbare en toekomstbestendig De Fryske Marren, waarin iedereen kan meedoen.

Echte duurzaamheid. Echte duurzaamheid moet bijdragen aan het welbevinden van onze inwoners en bedrijven. Leefbaarheid, keuzevrijheid en zeggenschap van inwoners staan centraal. Dit kan bijvoorbeeld door het oprichten van een lokale energiecoöperatie, waar burgers gezamenlijk investeren in duurzame warmte en koude projecten, zon-op-dakinitiatieven of een buurtbatterij.

Geen onrealistische doelen. BBB steunt verduurzaming, maar verzet zich tegen plannen die te veel kosten of weinig effect hebben. Wie rood staat, kan niet groen doen. BBB De Fryske Marren wil geen extra lokale koppen op nationaal beleid.

Veiligheid en Handhaving

Visie

BBB wil dat iedereen zich veilig voelt in De Fryske Marren. Veiligheid begint met gezond verstand: aanpak van echte overlast en criminaliteit, niet met symboolmaatregelen. De publieke ruimte is van ons allemaal en vraagt om respect, duidelijke regels en zichtbare handhaving.

Streng aanpak georganiseerde criminaliteit. Daders van drugsoverlast, vandalisme, zorgfraude en andere vormen van criminaliteit moeten streng worden aangepakt. BBB pleit voor een intergemeentelijke regisseur ondermijning (criminaliteit).

Veiligheid dichtbij. Onze hulpdiensten horen dichtbij en benaderbaar te zijn. Wijkagenten en BOA's zijn bekend in de wijken en buurten. We zetten ons in voor zoveel mogelijk behoud van lokale politiebureaus en brandweerkazernes in de gemeente of regio en stimuleren deelname aan de vrijwillige brandweer.

Cybercriminaliteit. BBB wil dat onze gemeente zich actief voorbereidt op cyberaanvallen en inwoners beter bewust maakt van digitale veiligheid.

De wolf. BBB staat voor de veiligheid van mens en dier. Wolfwerende hekken bieden niet altijd voldoende bescherming en kunnen bovendien niet overal geplaatst worden. Ook het aantal ontmoetingen tussen mensen en wolven neemt toe. Dat zorgt voor groeiende zorgen over aanvallen op vee, huisdieren en in sommige gevallen ook op kinderen. Gedegen rentmeesterschap betekent goed natuurbeheer en een beheerste wildstand. De provincie is verantwoordelijk voor natuurbeheer, maar BBB wil dat burgemeesters meer mogelijkheden krijgen om op te treden bij probleemwolven. Zo beschermen we onze dorpen, erven en dieren en houden we de balans tussen mens en natuur gezond.

Asiel en migratie

Visie

BBB landelijk wil de asielinstroom verminderen, maar De Fryske Marren heeft hier zelf slechts beperkte invloed op. Wel is de gemeente verantwoordelijk voor goede opvang van vluchtelingen en statushouders. Wij vinden het belangrijk dat dit gebeurt met respect voor de lokale gemeenschap en in de geest van noaberschap: omzien naar elkaar, zonder mensen te overvragen. Daarom betreft onze gemeente inwoners actief bij de plannen en houdt zij rekening met hun reële zorgen. Om mogelijke overlast zoveel mogelijk te beperken, pleiten wij voor opvang die in verhouding staat tot het aantal inwoners van de buurt. We hebben onze arbeidsmigranten hard nodig en zorgen dan ook voor een passende verblijfsmogelijkheid en maken hen, waar mogelijk, onderdeel van onze gemeenschap.

- **Geen voorrang bij toewijzen woning.** Statushouders krijgen geen voorrang bij de toewijzing van woningen.
- **Passend wonen, geen verspilling.** Wij pleiten voor passende huisvesting voor statushouders, waarbij efficiënt wordt omgegaan met de beschikbare woonruimte. Eenpersoonshuishoudens horen bijvoorbeeld niet in ruime eengezinswoningen, zodat deze beschikbaar blijven voor gezinnen.
- **Inburgering is een plicht én een kans.** BBB De Fryske Marren vindt dat asielzoekers en arbeidsmigranten de plicht hebben en de mogelijkheid krijgen om goed in te burgeren in De Fryske Marren op zowel het gebied van taal als onze lokale cultuur.
- **Goede huisvesting voor arbeidsmigranten.** We zorgen voor goede huisvesting voor onze arbeidsmigranten. Bij voorkeur op of in de buurt van het terrein waar zij werkzaam zijn. Waar mogelijk en nodig zorgen we voor mogelijkheden op het gebied van vrijetijdsbesteding om overlast te voorkomen.
- **Geen woning voor ongedocumenteerden.** Geen officiële status? Geen woning.

Gemeentelijke Financiën

Visie

BBB De Fryske Marren vindt het belangrijk dat we niet meer uitgeven dan er binnenkomt. We letten goed op onze gemeentelijke financiën. We realiseren ons dat onze inkomsten zijn betaald door de inwoners van onze gemeente en de burgers van Nederland. Verreweg het grootste deel van onze inkomsten komt uit het gemeentefonds. Wij zetten ons, samen met onze landelijke fractie, actief in om te zorgen dat de landelijke bijdrage aan onze gemeente voldoende hoog blijft. Dat hebben we gedaan en dat blijven we ook doen want we willen onze gemeente niet kapot bezuinigen. De gemeentelijke uitgaven moeten effectief en efficiënt zijn. Dit betekent dat we letten op zowel de kosten als de maatschappelijke opbrengsten. Samen kunnen we ervoor zorgen dat lokale voorzieningen in stand blijven.

- **Belastingen omhoog?** Lokale belastingen en lasten omhoog? Alleen als het echt niet anders kan, maar dan graag wél met een goede uitleg!
- **Eerlijk begroten, geen boekhoudtrucs.** BBB is voor realistisch begroten van zowel inkomsten als uitgaven. Dat betekent: ook lange termijn kosten, zoals onderhoud, op tijd meenemen. Reserveringen zijn reëel en dienen niet als 'spaarpotje' achter de hand.
- **Samen verantwoordelijk, samen oplossen.** Onze gemeente kan niet alle maatschappelijke vraagstukken alleen oplossen. BBB stimuleert dat ook inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties een rol spelen. Door samen op te trekken, maken we meer mogelijk financieel en sociaal.

Bestuurscultuur en Participatie

Visie

BBB De Fryske Marren staat voor een bestuurscultuur die dicht bij de inwoners staat: nuchter, open en betrouwbaar. Geen ivoren toren, maar een gemeente die luistert, uitlegt in begrijpelijke taal en handelt met gezond verstand. Wij zeggen wat we doen en doen wat we zeggen. Inwoners verdienen een serieuze stem in hun eigen leefomgeving. Participatie betekent voor BBB dat inwoners actief worden gehoord en gekend voordat er een beslissing wordt genomen.

BBB gelooft in het betrekken van inwoners. Mensen weten vaak zelf het beste wat goed is voor hun buurt. Daarom betrekken we inwoners vanaf het begin van het proces, niet pas als alles al is besloten. Denk bijvoorbeeld aan onderwerpen als wonen, verkeer, groeninrichting, veiligheid, voorzieningen, sociale activiteiten en duurzaamheid. We willen dorps- en wijkraden met echte invloed, als volwaardige gesprekspartners.

We zijn bereikbaar. Onze kandidaten, raadsleden en bestuurders zijn goed bereikbaar voor inwoners van onze gemeente. Wij juichen een periodiek spreekuur toe.

Ambtenaren midden in de maatschappij. BBB vindt dat ambtenaren minimaal drie maatschappelijke stages per jaar moeten afleggen in de gemeente. Zo blijven ze dicht bij de inwoners, begrijpen ze de dagelijkse praktijk beter en kunnen ze de gemeentelijke dienstverlening verbeteren.

Heldere communicatie voor iedereen. Gemeente De Fryske Marren begrijpelijk en toegankelijk communiceren, zodat iedere inwoner die dat wil, informatie kan begrijpen en mee kan doen.

Minder regels, meer eenvoud. BBB streeft naar minder overbodige regels en ingewikkelde processen, zodat het voor inwoners en bedrijven makkelijker wordt om zaken met de gemeente De Fryske Marren te regelen.

Eigen initiatief moet mogelijk zijn. Wij geven inwoners meer ruimte om zelf aan de slag te gaan. Niet 'mag dat wel?', maar: 'hoe kunnen we helpen?'

Digitaal met de mens centraal. BBB vindt dat digitalisering de dienstverlening moet verbeteren zonder de mens uit het oog te verliezen. Digitale mogelijkheden maken contact makkelijker en sneller, maar persoonlijke aandacht en bereikbaarheid blijven altijd essentieel. Daarbij moet de digitale dienstverlening toegankelijk zijn voor iedereen, inclusief mensen met een visuele, auditieve of andere beperking.

ELKE REGIO TELT!

BOERBURGERBEWEGING.NL